

מסורת הש"ס

(א) וְיָלַד חַמֵּשׁ הַמְּנוּחָה
(ב) קְדוּשָׁתוֹ לֵאמֹר (ג) שֶׁ לִּפְעָם
לֹא פָּדָה בְּיָדוֹ (ד) וְיִפְתֹּחַ כְּמוֹת
פֶּתַח בַּיִת וְיִקְדָּשֶׁת לֵאמֹר דָּרָה
גְּדוּלָּה (ה) לִפְעָם פֶּתַח
(ו) כְּסִידֵינָהּ שֶׁ הָיָה בְּיָדָהּ
(ז) לִפְעָם שֶׁ שָׁנָה דָּרָה
(ח) חֲלִיפָה (ט) כְּמוֹת חֲלִיפָה
(י) וְכַמֵּדָּה לֵאמֹר (כ) כְּמוֹת
חֲלִיפָה (כא) וְיִפְתֹּחַ כְּמוֹת
(כב) דָּרָה דְּלִמְלָא (כג) וְיִפְתֹּחַ
כְּמוֹת (כד) וְיִפְתֹּחַ כְּמוֹת
נִסְתָּר (כה) דָּרָה דְּלִמְלָא.

תורה אור השלם

1. וְיִפְתֹּחַ הַעֲדָה בֵּין
הַמִּתְבָּרֵךְ וּבֵין גֹּאֲלֵי הָרֶגֶץ עַל
הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה
בְּמִדְּוָה לֵאמֹר
2. וְהָיָה הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר עָלָה
עָלֵינוּ לְפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ
לְעֵשֶׂת בְּרָצִין אֲשֶׁר
אַתָּה עֹבְרִים עָלֵינוּ
לְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל
כָּל הָעָם.

הגהות ה"ח

(א) תו"כ ד"ה וְיִפְתֹּחַ
שְׁנֵינִי לְחִיטּוֹ שְׁנֵינִי אֵלָּה
(למנוח)

גליון הש"ס

פס"ג ר"א ר"א לְעֵבְרִים
בְּשִׁבְתָּ. עֵינֵי מִדָּה דֵּךְ מִן
עֵינֵי חֲסוּסוֹת דָּרָה דְּכָן:
שֶׁ הַחֹבֵל בְּהַן חֵיב עֵינֵי
לְעֵיל דֵּךְ פֶּתַח חֲסוּסוֹת
דָּרָה נִסְתָּר:

הגהות מר"ב

רנשבורג

(א) פס"ג ר"א ר"א לְעֵבְרִים
בְּשִׁבְתָּ. עֵינֵי מִדָּה דֵּךְ מִן
עֵינֵי חֲסוּסוֹת דָּרָה דְּכָן:
שֶׁ הַחֹבֵל בְּהַן חֵיב עֵינֵי
לְעֵיל דֵּךְ פֶּתַח חֲסוּסוֹת
דָּרָה נִסְתָּר:

החובל פרק שמיני בבא קמא

פו.

עין משפט
נר מצוה

כ"א א מ"י פ"ד מ"ב
חובל ומזיק ה"י
פס"ג ע"ש פ:
כ"ב ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פס"ג
פס"ג ע"ש פ:
כ"ג ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ד ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ה ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ו ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ז ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ח ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ט ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"א ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ב ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ג ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ד ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ה ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ו ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ז ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ח ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ט ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"י ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:

מוסף רש"י

יבא טבא לרבנן.
פס"ג ע"ש פ:
כ"א א מ"י פ"ד מ"ב
חובל ומזיק ה"י
פס"ג ע"ש פ:
כ"ב ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ג ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ד ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ה ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ו ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ז ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ח ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
כ"ט ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"א ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ב ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ג ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ד ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ה ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ו ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ז ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ח ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"ט ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:
ל"י ב מ"י שם פס"ג
טו"ט ע"ש פ:

כל שאינו במכה כו'. וסומא הא אפיקמיה מדין מיתת בית דין:
כל שישנו במשפט כו'. דהא אפיקמיה מכלל ושפטו: רב יוסף.
כני נהור הוי: מרתנ' ושור אינו משלם אלא נוק. דלמחר כפ"ב
(כו) איש נעמינו (ויקרא כד) ולא שור נעמינו: ושטור מדמי ולדוס.

דלמחר כשור שנגח איתת הפרה (וליל
מב) אנשים (שמות כח) ולא שוורים: מכה
אזני ואמו אין חייב עד שיעשה כן
חבורה חלו הן הנחנקין (פסחא דין)
דף פ"ב: עבד ואשה שחבנו באחרים
פטורים. שאין להם מה לשלם:
נפגעהם האשה ונפגעהם העבד.

וקנו נכסים: חייבין לשלם. שהרי
מתחלה הן חייבין אלא שאין להם מה
לשלם שנכסי מלוג של אשה משועבדים
לבעל לפירות ולירושתי: גמ' כ"ב
קטנה של אחרים חבלה למי. גדולה
ודאי דיה הויא: [שבת נעורים לא].
דמית' נעוריה בית אביה' כל שבת
נעורים לאכילה' אפי' כסף קדושין
שלו: דאי כתי מסר לה אביה
למוכר שפין. דמית' (דברים כג) את
נמי נתתי לאיש הזה אלאמה בידו
למחה למי שיראה הלך כסף קדושין
נמי לאכילה: לא פלי טביל כה.
דלין

לי אין הלכה כרבי יהודה עבדיא יומא טבא לרבנן מ"ט דכי מפקדינא אית לי
אגרא טפי: מרתנ' זה חומר באדם מבשר שהאדם משלם נוק צער ריפוי
שבת ובבשת ומשלם דמי ולדות ושור אינו משלם אלא נוק ופטור מדמי
ולדות. והמכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהן חבורה וחובל בחבירו
ביום הכפורים חייב ככול' 'החובל בעבד עברי חייב ככול' חוץ מן השבת
או בומן שהוא שלו 'החובל בעבד כנעני של אחרים חייב ככול' * רבי יהודה
אומר אין לעבדים בושת 'חש' פגיעתן רעה * החובל בהן חייב והם שחבלו
באחרים פטורין 'העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהם חייב והם שחבלו
באחרים פטורין אבל משלמין לאחר זמן * נתגרשה האשה נשתחרר העבד
חייבין לשלם 'המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה החובל בחבירו בשבת
פטור מכולן מפני שהוא נדון כנפשו 'החובל בעבד כנעני שלו פטור
מכולן: גמ' בעא מיניה רבי אלעזר מרב החובל בבית קמנה של
אחרים חבלה למי מי אמרינן כיון דאקני ליה רחמנא שבת נעורים לאב
חבלה נמי דאבוה הוי מאי טעמא דהא אפחתה מכספה או דילמא שבת
נעורים הוא דאקני ליה רחמנא דאי בעי לממסר לה למוכר שחין מצי
מסר אבל חבלה כיון דאי בעי מתחבל בה לא מצי חביל לא קנייה ליה רחמנא
אמר

משום דלית ליה לרנא רשע רשע אלא משום שאין לרנא דמגופיה
דקרא שמעין דלין משלמים במכות וצאלו נעורו (כמויות דף לה.
(וש) גבי חייבי מלקות שוגגין ודבר אחר דלמחר ר"ל צירוש ריבנה
מורה חייבי מלקות כחייבי מיתות ה"ן ריבנה מורה אביי אמר

רשע רשע רנא אמר מכה מכה
המס ודאי לא דריש רנא רשע רשע
וכן ר' יוחנן פליג אר"ל ומחייב חייבי
מלקות שוגגין במשולמין לא דריש
רשע רשע וכן כההוא פירקא (דף לו.)
אמר גבי לא יהיה אסון ענוש יענש
והא מהכא נפקא מהמס נפקא ודי
רשעו משום רשע אמת אמת
מחייבו כו' ומסיק חדא במיתה וממון
וחדא במלקות וממון לא דריש רשע
רשע והיינו טעמא דרנא ור' יוחנן
והיה סוגיא סברי דלא דריש רשע
רשע אלא לענין דכריש שכן בגוף
המלקות דקרא דרשע בגוף המלקות
כמי והיה אם כן הכות הרשע אכל
לפטור מממון שהוא נדני מיתה
ומלקות שאין בגוף המלקות לא דרישין
אכל ממנה יליף לה רנא שפיר
דכחשולמין כמי מכה כמיה ילמנה
ואביי אית ליה אפי' המס ג"ש דרשע
רשע וסוגיא דהמס גבי רשעו אלינא
דרנא אפלא ואביי הוי מוקי כרבי
מאיר במיתה ומלקות דמלקות וממון
לא לרנא קרא דלמחר רשע רשע:
וכן היה רבי יהודה פטור מכל
דינים שבתורה. מיתה א"כ
מאי אירא דפטור ר' יהודה כנשמת
לעיל ולמה לי ג"ש דענין ענין
וגרלה לר"י שלנפוק חזר בו ר'
יהודה ממנה שהיה פטור מנשמת
לכך כשחבלה דרשע לפטור ממיתה
וגלות א"כ אי לא דגלי ג"ש דענין
לפטור סומא הוי כפרה למדרש גבי
גלות כו' מאיר:

וכן היה ר' יהודה פטור מכל
הפצות (האמורות) בתורה.
מיתה הא דמנן צפרק הקורא את
המגילה (מגילה דף מד. ושם) רבי
יהודה אומר לא ראה מאורות
מימינו לא יפסוק על שמת אפי' ראה
ונפמא נמי אמר הכא דפטור מכל

המלות והיאך יפסוק על שמת להוציא אחרים ויבדלושמי דמוקי שלא ראה מאורות מימינו
ואינו סומא א"ש אכל כנמלה דידן משמח דמיירי כסומא ממנו ומפסח טעמא דרבי יהודה דלמחר אין פוסק משום דלין נהנה מן
המאורות ורבנן [סביר] אית ליה הנאה כו' יוסף שראה סומא אכזובה בידו אמר ליה בני אכזבה זו למה אמר ליה כל זמן שאכזובה
זו בידי בני אדם רואין אותי ומזלינן אותי מן הפסחים והיא טעמא לא שייך אלא כסומא ממנו וגרלה דלף ע"ג דפטור ר' יהודה
סומא מכל המלות מ"מ מדרבנן חייב דלף ע"ג דלשה מיפטרל במלות עשה שהומן גרמא ולא מחייבין אפילו מדרבנן משום שיש מלות
הרבה דמחייבין כהן אכל סומא אי פטור ליה מכל המלות אפי' מדרבנן א"כ ה"ל כמו נכרי שאין טהור בתורת ישראל כלל ולכן אותו
שלא ראה מאורות מימינו אפילו מדרבנן לא יפסוק על שמת כיון דלית ליה הנאה אכל אם ראה ונפמא חייב מדרבנן ומוציא
אחרים ידי חובתן לאחרים נמי לא מחייב אלא מדרבנן דק"ש דרבנן היא דלמחר כמי שמתו (בבבס דף כה.) ולא דמי חיוב דסומא
לחיוב דקטן שהגיע לחיטון (א) שאין אלא לחנכו דלף ע"ג דחייב מדרבנן אין פוסק על שמת להוציא אחרים ידי חובתן:

בעבד כנעני שלו פטור כבדו. וא"מ והא דכרפואתו חייב דקאמר בפ"ק דגיטין (דף יז. ושם) גבי קטע ד' עבדו של חבירו
נותן שנתו ורפואתו לרבו ופריך רפואתו דדיה היא דכע איתקווי כיה ומשני לא לריכא דלמדוהו לה' יומי ועבדו סמא
חריפא ואיתפי כחלמא יומי וי"ל דה"ג פטור מכולם היינו מן היתרון דלמדוהו דה' ואיתפי כה' ואם תאמר ותפשוט ממתי' דיכול
הרצ לומר לעבד עשה עמי ואינו זקן מדפטור משבת וי"ל דהכא מיירי כון את העבד ומיהו קשה מאי קמ"ל רבי יוחנן שנותן רפואתו לרבו
דהיינו היתרון דלמחר כה' תמני' היא דפטור מכולם ע"כ גרלה שיש לחלק בין אחרים חובלין זו בין להרצ עמנו חובל זו כסבר וזה בכלל:
בין דאקני ליה רחמנא שבת נעורים לאב. פי' כקונטרס דכתיב כנעוריה בית אביה כל שבת נעורים לאכילה וקשה לפירושו דכריש פסק קמא
י. (ושם) גבי מילתא כהן ונמו הקטנים נמי פי' דתמו מילתא לאכילה משום דשבת נעורים לאכילה וקשה לפירושו דכריש פסק קמא
דקדושין (דף ג. ושם) וצאלו נעורו (כמויות דף מ.) אמר דההוא כהפדת נדרים הוא דכתיב ולא ילפין מהמס שאר דברים וגרלה דכלל
דוכתי דקניט שבת נעורים לסימנא כעלמא נקטיה ולא משום דמסיק מנעוריה ובשמעתין נמי פירש כקונטרס כסוף דכריש דכסף
קדושין שלו דאי כע' מסר לה למנוול ומוכר שחין ומילתא נמי לאכ משום אביה דמפסח גמרא צפרק נערה שמתפחתה (שם דף מו:
(ושם) דחיישין שמה ממוך שנאה שלא תמן לו מילתא ימסרה למנוול ומוכר שחין ומכניא ליה כחבלה לרבי אלעזר דלף ע"ג דלין
שייך שיהיה אביה דלא קפיד במידי דלית להו אכרע כגופייהו דלמחר לקמן מ"מ ראויה הוי להיות של אכ משום דלפחתה מכספה:
א"ל

